

BALOGH ELEMÉR
A RÁTÓTI KIRÁLYTALÁLKOZÓ
vidéki állatmesék

Eme könyvetskét kétezer felett az ötödik esztendőben eszkábáltam össze balatonalmádi remeteségemben én, az ősi gömöri Balogh nemzetség Elemér néven megkeresztelt kései sarja. A mesékben szereplő valamennyi állat és ember képzeletemnek szülötte. Ha bárki olvasand őket mégis valóságos személyekre ismerne bennük, az csupán a vak véletlen szeszélyes játéka lehet. A képetskék a néhai vörösberényi Bognár Zoltán mester rajzolatjai. Arcom mását Gink Károly fényképíró úr rajzai között választottam ki. A történetkéek értelmét, ha van nekik egyáltalán, nagydisznódi és kolozsvári Heltai Gáspár uram szavai megmagyarázzák. Hogy könyv lett mindebből, azt életem odaadó társának, Gopcsa Katalinnak is köszönhetem.

BALOGH ELEMÉR

A RÁTÓTI KIRÁLYTALÁLKOZÓ

vidéki állatmesék

Magyar Kéziratok

ISBN
© Balogh Elemér, 2005.
© (grafika) Bognár Zoltán örökösei

MI, BRÉMAIAK

Számos boldogtalan éjszakájuk egyikén városkánk gyanútlan és minden gyanún felül álló lakossága arra riadt föl, hogy az átkos ántivilágban még Partizán-sikátornak nevezett környék háztetőiről keserves nyervákolás hallatszik. Füleltek a polgárok fölfelé meg oldalvást is rendületlenül, ám csak nagy sokára eszméltek rá, hogy valójában miféle tünemény is ez a szférák andalító zenéjét távolról sem idéző, bősztító hang. Akkor, amikor a nyervákolásra a piactér felől valami kurrogás válaszolt. Aztán a kurrogásra duhogás, a duhogásra miákolás, a miákolásra morgás, fúvás. Egyre vesztebbül.

– Förtelmes egy macskazene – tapasztották be fülüket tenyerükkel a puha ágyukból szitkozódva kipattanó városlakosok, aztán kivörösödve, csak úgy éjningben, hálósípkásan hajkurászni kezdték a polgári illemre mit sem adó, minden képzeletet felülmúlóan szabadelvű hangicsálókat. Ki esernyővel, ki görbebottal, ki meg partvisnyéllel csapkodott feléjük ádázul.

Végül a polgárok nagy megkönnyebbülésére sikerült kiűzni a nyavalyásokat a hajdani Partizán-sikátor felségterületéről.

A macskák, mert hisz valóban ők álltak e bús zenebona hátterében, lankadt szívvel, ám dacosan az ég felé kunkorított farkokkal nekivágtak a nagyvilágnak. De nem ám csak úgy céltalanul. Útjukat egyenest Brémának vették, mondván, úgy hírlík, ott jobban megbecsülik a művészetet és a művészetek művelőit.

Megindultak elszántan és feltartóztathatatlanul a legendás város felé, ám alig jutottak túl a Gulyadomb rekettyésein, szembetalálkoztak velem, a lógó fülű számmal.

– Mért búslakodsz itt, Szürke? – szegezték nekem a kérdést a macsekok

Némi habozás után hozzájuk csapódtam magam is, s ha már ilyen nyájasan szóba elegyedtek velem, elpanaszoltam nekik, hogy én valójában nem csupán egy, a nagyvilágban búsán csellengő senkifia vagyok, hanem festőművész is lennék. Ám sorsüldözött volnék, ugyanúgy, mint ők. Félrelökött, kitaszított. Szövevényes egyéniségemet kiteljesítő, önmegvalósító, ám egyszersemind a kor szelleme által is sugallt műveimet farkom bojtjának csapkodásával szoktam volt megalkotni, de ebben a cudar városban egyáltalán nem becsülik buzgalmamat.

– Mi az hogy cudar! Egyenesen gyalázatos! Valóságos trágyadomb, a rosseb egye meg! De oda se neki! Tarts velünk, pajtás! – mondták a muzsikusok. – Mi is háttérbe szorított művészek vagyunk, félrelököttek és kitaszítottak. Te is az vagy, ha igazat beszélsz, biztosan jól megértjük majd egymást.

– S merre tartanátok éppen?

– Hát Brémába. Hova máshová vándorolhatnánk ki innen?! Ebből a viperafészekből!

Meghallván ezt fölöttünk a kiszáradt vadalmazfán tollázkodó varjú, lekiáltott nekünk:

– Kár, hogy énrám, a költőre nem gondoltok, nagy kár. Kár-kár! – és még hozzátette azt is, hogy "sohamár", nehogy azt higgyük róla, hogy nem is járatos a költészetben.

– Te lennél az a csilingelő hangú, háttérbe szorított, lánglelkű poéta, akinek a fáradt lelke örök bánatot sugároz belülről meg kívülről is, amint azt a megyei lap ítsze is megírta? – emeltem rá bús tekintetemet.

– Hát ki más lenne, ha nem én – sóhajtott lemondóan.

– Gyere hát te is! – legyintettünk neki.

Hamarosan csatlakozott hozzánk még a pávatyúk is, egy kiérdemesült színművésznő, aztán a süketfajd, egy akadémikus szobrász, és egy szakképzett művelődéspolitikus, a ravaszdi róka, aki tudósnak is szokta volt tituláltatni magát, mivelhogy korábban, amikor még az egykor itt létesített, majd utóbb felszámolódott állatfarm pártbizottságán dolgozott, elvégeztették vele a foximaxinak becézett jószágképzőt, s ott rendkívüli jártasságot szerzett a leghaladóbb tudományok mezején.

Mentünk, mentünk, de hamarosan komiszul elfáradtunk, lekuporodtunk hát a csatári erdőszélen.

– Messze van még az a... hogyishívják? – csattogtatta csüggedő csőrét csapzottan a varjú.

– A Bréma?

– Az, az !

– Hát... igazság szerint azt nem is tudhatja az ember. Mert lehet, hogy Bréma csak a mesében létezik – szólalt meg az elméleti síkon kiválóan képzett, de azért a mindennapi gyakorlat labirintusaiban is derekasan eligazodó, ám hitét immáron nem először elveszíteni kényszerülő, s újabb és még újabb hitekre váltó róka.

– Célszerűbb lenne, ha visszafordulnánk? – néztünk rá egyre bágyadóbb elszántsággal.

– Máris? – csodálkozott el harciasan a süketfajd. – Én ugyan nem adom föl ilyen hamar a küzdést.

– Pedig bizony – ásította trillázva a pávatyúk –, mindenütt jó, de legjobb otthon.

– Csakhogy *nemo est propheta in patria sua* – vetettem ellene bölcsen én, a számár.

– Helyesebben *non est propheta sine honore nisi in patria sua* – igazította ki fontoskodva a róka, s én csak bólogattam, bólogattam egykedvűen, hisz az igazság nyakatekerten kimondva is igazság.

– Talán mégis amondó vagyok, hogy aludnunk kellene rá egyet. Vagy legalább lefeküdnünk – kacsintott a pávatyúkra a süketfajd. – Egy jót heverészni itt az avarban. Amint az a héják körében is szokásos.

– A héják? Az avarban? – néztek rá megütközésüket alig palástolva a macskák.

– Azok, azok! – bizonygatta a süketfajd. – Ne csináljatok úgy, mintha még soha nem hallottatok volna ilyesmiről.

– Úgy van, úgy van! – rikkantotta csiklandósan a pávatyúk. – Ne siessük el a dolgot itt az avarban!

Beljebb húzódtunk egy csöppet az erdőbe, nehogy a sötétség leple alatt rajtaütésszerűen megzavarhassanak bennünket az üldözésünket esetleg még mindig kitarotán folytató polgárok.

Reggelre aztán kialudtuk magunkból sérelmeinket és a lázadó szellemet, szépen fölszedelőzködtünk, és visszakullogtunk a városba.

– De nehogy aztán megint nekünk kelljen húznunk a rövidebbet! – aggodalmaskodtak a macskák, akik előtt fölremlt a nagyszámú partvisnyél lidércnyomásos emléke.

A ravaszdi körbeállította a kompániát, s mint a begyakorlott karmester, máris újra dirigálásba kezdett:

– Az a célunk tehát, hogy városunkban megbecsültsük a helyi ihletésű művészetet. Evégett először is ezennel megalakítjuk a brémaiak társaságát. Kidolgozzuk a stratégiánkat, aztán nem lesz itt semmi baj, meglátjátok. Úgy megbecsülnek bennünket, mint a fene, azt én garantálom. Mindenki egyért, egy mindenkiért! Segítünk egymáson. Közös összefogás, meggyás. Ebben áll a nagy titok. Ezt ha nem értitek, szántsatok és vessetek, s hagyjátok másnak az áldozatot! – nézett ránk klasszikus műveltségét immár nem először megfigyelve, minthogy korábban gimnáziumi tanár is volt. És persze szigorúan. – Én majd megmondom, melyikünknek mi lesz a feladata. Világos?

– Miféle áldozatról lenne szó? – néztünk rá valamennyien eléggé értetlenül és aggodalmunkat sem titkolva.

Válasz helyett csak hunyorított egyet a ravaszdi, s ettől aztán megnyugodtunk

– Te fogalmazod majd meg mindig a csasztuskák szövegét – mutatott rá határozottan a varjúra a róka, majd némi elmélyült töprengés után mindenkinek kiosztotta a maga feladatát: a pávatyúk érces hangján elszavalja a műveket, a macskák adják a zenei aláfestést, én meg, a számár megalkotom majd a tépett, ám nagyon művészi falragaszokat, amelyek föllépéseinket fogják hirdetni.

– Te pedig – mutatott rá a süketfajdra – megmintázod művésztársaid portréját a városi szoborparkba. És az én lovasszobromat is az Óváros térre – tette hozzá határozottan.

– Jó, jó – mondta a süketfajd nem egészen indokolatlan aggodalommal –, de az én művészetemet ki fogja aztán méltányolni? Mindenkinek kijut az őt megillető dicsőségből, csak nekem nem?

– Neked meg majd szépen, demokratikusan megszavaztatjuk a közgyűléssel a városi gazella-díjat – rekesztette be a vitát a róka. – Az is ér annyit, mint egy rissz-rossz szobor.

– Rissz-rossz?! Az én szobrom?! Az én alkotásom?! Hrrr! – horkantott egy bődületeset a süketfajd. – Méghogy rissz-rossz! Jó, hogy azt nem mondod, hogy egy tehetségtelen, barom senkiházi vagyok! – És már kezdte volna kivájni a ravaszdi szemét, ha ebben a pillanatban nem toppan közénk nyakában himbálózó fényképezőgépével a strucc. Csapzottan lihegett a veszett rohanástól, mert érezte, hogy ha most az egyszer nem siet eléggé, lemarad valami nagyon fontosról.

– Hát én?! Hát én?! – fujtatott sértődötten. – Engem ki akartok hagyni a buliból?

– Mért? Te milyen művészeti ágba tudnál itt alkotni? Miközöttünk. – néztek rá csodálkozva és fitymálólag.

– Hát a fotóművészetben! – csapott méltatlankodva gépére a strucc egy nagyot, hogy csak úgy recssent.

– De miféle alkotásokat hoznál te itt létre? – néztünk rá kíváncsian.

– Hát... majd lefotografálom hátulról mindegyikötök seggelyükát – ajánlotta őszinte buzgalommal, még mindig lihegve a rettenetes rohanástól.

– De eléggé művészi lesz az? Úgy hátulról? – néztünk rá hitetlenkedve.

– Mi az hogy művészi! – rikkantotta el magát a strucc. – Még albumban is kiadatom. Már megszereztem hozzá az Intelligens Városunkért Alapítvány és a Megyeimázs Központ kiemelt támogatását is.

– Szzz! – ámuldoztunk valamennyien. – Ettől aztán tanulhatnánk szemfülességet!

– Mekkora nagy művészek vagyunk mi! – sóhajtotta elégedetten a pávatyúk.

– Hatalmas, hatalmas művészek – bólogattam jóváhagyólag én, a szamar.

És ezzel a megállapítással mindnyájan egyetértettek.

Ettől fogva élénken zajlott a művészeti élet addigelé kiszikkadt trágyadombnak vélt városunkban. A polgárság is megnyugodott, s ódákat zengtek egymásról és a városi előjárókról az alkotók. Én kiadom a te alkotásaidat, te megalkotod az én portrémát, én nyilatkozatot adok rólad az újságokba, hogy te európai rangú, nem is, világméretű alkotóművész vagy, te nyilatkozatot adsz rólam az újságba, hogy én európai rangú, nem is, világméretű alkotóművész vagyok, bebizonyítjuk az adófizető polgároknak, hogy városunk választott vezetőinek, ami a kifogástalan jó ízlést illeti, egyszerűen nincsen párjuk, és történelmi jelentőségű személyiség a mi derék polgármesterünk is, utcát kellene elnevezni róla máris, meg persze az alpolgármester úrról is, s hogy ez nem ám valami provinciális porfészek, hanem már majdnem világváros, az Isten kalapján a vadvirágbokréta.

Egymásba kapaszkodva jártuk el a csúrdöngölőt ott az Óváros téren, s a városháza erkélyéről az egész képviselőtestület szívből megtapsolt bennünket.

Csak egy valaki nem találta a helyét az ünneplő gyülekezésben: a lila és zöld bóbitájú, magányos kakadu, akit valamiképpen kifelejtettünk a brémaiak társaságából. S mivel a Művészetek Helyi Palotájában már több ízben a díszvendégek fejére tojt, se megrendelést, se kitüntetést nem kaphatott. De még csak segílyt sem szavazott meg neki a képviselőtestület, s így az éhhalál küszöbére jutott. Végző elkeseredésében még egy rózsaszínű csótárt is a kobakjára biggyesztve sírásónak jelentkezett a munkaerő-hivatalban. Onnan a temetkezési vállalat igazgatójához irányították, ám amint az megpillantotta a végsőkéig elszánt jelölt fejébúbján a lila és zöld tollazatot s a rózsaszínű csótárt, s elképzelte őt a gyászoló menet élén vagy a halottaskocsi mögött boldogtalanul masírozva, hápogni kezdett rémületében.

– Pedig jó kis helyem lett volna itt nekem – pislogott körül a nyugodalmatlan cinteremben a kakadu elmerengve. – Fölröppentem volna szépen a szentmihálylovára, aztán gyí!, irány az örök Bréma!

ÉRTELME

E fabula megcsúfolja az oktalan cifrálkodókat s kik kevélségökben fényes pócra vágynak. De azt is jelenti még, hogy a kietlen pusztaságban a leleményes varnyú is válhat énekesmadárrá, a szamár is fösthet tépett piktúrát farokja pamacsával, s a ravaszdi is lehet tekéntetes bölcs, ha a hivatalozógák mellé veti magát. Mivelhogy a hatalmasok inkább kedvelik a hazudságot és a hízelkedő beszédet, hogynem mint az igazságot, és hogy inkább megbecsülik a sima szájásokat, hogynem mint a szabad kószálóknak vonyítását. Aki a hatalmasok mellé veti magát, ottan sutyorog, hazudoz, törlődik, hímez-hámoz, hízelködik. Ezeket aztán a hatalmasok igen dícsírik, magasztalják, jószágokkal megajándékozzák. De akik nékiök az igazságot megmondják, nem nézhetnek jó szömmel reájok. A szép énekes madárka igen gyönyörűséges szóval énekel, de nem kellett magát gerófok palotájának fésült kertjében, hanem mezei s erdei bozótban.

A DÍSZPINTY

A vörösbegy a városi gengszterváltás után egy szempillantás alatt átváltozott piaci verébbé. Korábbi élénk pírja kifakult, tollazata szürkére vált, mint a kofák asztala alól alkonyattájt összekotort szemét. Ám hétköznapi álcája dacára szemérmetlenül tolakodó, orcátlan jószág maradt. Az első időkben még csak a vásárcsarnok vastraverzéről le-leröppenve csent el a hulladékból némi verébelemózsiát, néhány lesöpört morzsát a kenyerespult alól, egy kis pukkantott málét, diótörmeléket. Hangját is alig lehetett hallani ilyenkor, pedig nagy dumás volt egyébként, elfoglalta magát a csipegetéssel, meg vigyázott is, nehogy elárulja magát. Aztán amint sikerült a zabrálási művelet, huss, már ott se volt. De nem maradt ám ennyiben a dolog.

– Ha nem hessentenek el – imígyen okoskodott magában –, akkor talán titokban kedvelnek is. És ha már egyszer ennyire kedvelnek, akkor talán többet is megengednek nekem.

Legközelebb már nem a hitvány hulladékhalomra szállt le, hanem a pék asztalának a sarkára. Onnan csipegette először csak a félresöpört morzsákat, majd vérszemet kapva belelekapott a kakaócsigába és a töpörtyús pogácsába is.

Begye kezdett újra kigömbölyödni, mint vörösbegy korában, tollazata is fölvert újra valami félénk pírt, és hangja is egyre harsányabb lett. Délutánonként csak úgy visszhangzott a vásárcsarnok a hangos csiripeléstől.

De ő nem elégedett ám meg a kakaócsigával és a töpörtyús pogácsával. Kinézte magának a mazsoláskalácsos kosarat, és jól belakmározott a mazsolából. De még ha csak belakmározott volna! Kezdte annyira otthon érezni magát a csemegepulton, hogy szégyenkezés nélkül odapiszkított a dióbél közepébe, és röptében még az eladókisasszony pruszlikjára is.

– Ha már ennyire megkedveltek engem – gondolta –, akkor talán még többet meg fognak engedni. – És odatojt még a vásárcsarnok főigazgatójának kopaszodó fejére is.

A vásárcsarnok fortélyos főigazgatója ekképpen okoskodott:

– Ha ez a madár ide merészelt tojni az én fejemre, akkor valaki állhat a háta mögött. De vajon kicsoda állhat? Talán valamelyik városatya. Ha pedig egy városatya... akkor ez valószínűleg nem is valami szokványos madár. Verébnak adja ki magát, közben pedig nem is veréb, hanem talán pinty. Alkalmasint díszpinty.

Ez az! Díszpinty lesz ez, nem más! Akkor pedig meg kell tennem a szükséges lépéseket.

Míndjárt meg is fogalmazta beadványát, s hogy nyomatékot adjon sejtéseinek, beszélt is az ügyben egynéhány képviselővel. A városatyák és városanyák másnap összedugták fejüket, áttanulmányozták a befutott jelentéseket, majd imígyen kezdtek tanakodni:

„Tehát befészkelte magát városunk vásárcsarnokába egy madár. Vörös volt régebben, majd szürke, s most megint kezd kivörösödni. Vörösbegy lehet talán? Vagy vörös vércse? Mert hogy nem veréb, az biztos. A Józsi, az igazgató azt mondja, hogy pinty lesz az. Talán díszpinty. A Józsi pedig érdemes hallgatnunk, mert életrevaló, és sok jó szolgálatot tehet még nekünk. Mit is tegyünk? Mit is tegyünk? Hozzunk határozatot, hogy ezt a madarat ezentúl hivatalosan is pintynek kell nevezni. Díszpintynek.”

Meghozták a határozatot, ellenszavazat nélkül, hiszen elsőrangú fontosságú kérdésről, közérdekről volt szó.

Csak hogy határozat ide, határozat oda, a polgárok nem akarták elhinni, hogy a vörösbegyből verébbé változott madár csakugyan pinty lenne. Egymás között balga módon továbbra is verébnak nevezték. Sőt, szemtelen piaci verébnak.

A polgármester, aki nagy szabadgondolkodó hírében állott, s ennél fogva mindennél többre becsülte a korlátlan sajtószabadságot, magához rendelte a független városi újság főszerkesztőjét. Vezércikket íratott. Hogy a vásárcsarnokban fészkelő veréb a közhiedelemmel

ellentétben egyáltalán nem veréb, és nem is vörösbegy, hanem pinty. Határozat is született róla. Csak a megátalkodott konzervatívok, a polgári kormány elvtelen bérencei verebeznek meg vörösbegyeznek itt.

Nyilatkoznia kellett a vásárcsarnok igazgatójának is a televízióban, hogy mi az igazság. Hogy tudniillik a veréb, bár vörös, nem vörösbegy, s bár szemtelen és piaci, mégsem veréb, hanem pinty. És ha már egyszer pinty, akkor éppenséggel díszpinty.

Addig-addig írta az újság, s addig-addig közvetítette a városi televízió, míg a polgárok is kezdtek elbizonytalanodni. Már nem merték elkergetni a kofák asztalain lakmározó, begyeskedő madarat, mert hátha mégis...

Az iskolák helyismereti vetélkedőjén a műsorvezető megkérdezte a gyerekeket:

– És miféle kismadár fészkel szeretett városunk vásárcsarnokának tetőszerkezetében?

A gyereksereg kórusban harsogta:

– Hát persze hogy pinty! Mégpedig díszpinty!

Kis városunk híressége lett tehát a piaci veréb, az egykori vörösbegy. Ha küldöttség érkezett hozzánk valamelyik testvérvárosunkból, eldicsekedtünk neki verebünkkel, és a turisták első útja is mindig a vásárcsarnokba vezetett. Kiszivárogtatták a városházáról, hogy az önkormányzat rendeletelőkészítő bizottsága fogalmazza már a tervezetet: címermadarunk hamarosan ez a helyre kis begyes madárka lesz. Az meg aztán végképp magától értetődik, hogy ott a helye díszpolgáraink dicső sorában is.

ÉRTELME

E fabula arra tanít, hogy utálnánk meg a csupasz hamisokat. Mert heában ékesítjük föl a gyarló verebet akár a páva tollújával is, csak megmarad verébnek. És ha nem maszkírozná magát pintyökének, elég szép, ékes teremtménye lenne az Istennek még a szömtelen veréb is a természettől kapott ajándékaival. És ne tolj előre érdemtelen se hamissággal, se törvénytelenességgel, se erőszakkal. Hagyd el a kevélséget, csendességben és alázatosságban maradj. Heában való dicsőség érdemtelenül feljebb hágni a magos fára és legottan cifrálnodni. Meglát és megismér az Isten. Ha őnéki tetszik, megtalálja, kit fölemelni méltónak ítél.

A KESZKENŐS KÍGYÓ

Valójában a viperafélék családjába sorolt igazi viperák közé tartozott ez a Sári, csak a mi vidékünkön, ahol is a kedélyes polgárok a kiábrándító valóságot folyvást meg-megszépítének, nevezték ezt a fajtát keszkenős kígyónak.

Viperapapa a hajdani állatfarm őrző-védő szolgálatának kötelékében teljesített szolgálatot, és elvcimboráival válllvetve számos borzongatóan szórakoztató kalandnak vált részesévé e minőségében. Kígyó mivoltukból kivetkőzve nemcsak csípték és marták a rájuk bízottakat, hanem tervfeladataikat buzgón túlteljesítve körmüket is letépték, szájukba vizeltek, nemi szervüket tüzes vassal billogozták, fogukat kirugdosták.

Viperapapa különösen ezen az utóbbi szakterületen szerzett alapos gyakorlatot, mondhatnánk, ismereteit művészi tökélyre fejlesztette, s valóságos sztahanovistává vált.

– Ha már ennyire járatos lettél a fogak területén, akkor legyél te fogorvos – mondta neki a kis vörös, kócos hajú, Farkasgyepüi nevezetű alosztályvezető nemzettestvér, akit később elvtársnak szólítottak, amikor az átigazolások folytak. – A fogorvosok között úgyis sok a reakciós elem. Csak aztán el ne áruld magad! Ha valaki kérné a fogorvosi diplomádat, mondd azt, hogy otthon felejtetted!

– És azt elhiszik majd nekem?

– Ha nem hiszik, vágd jól kupán őket!

Nem is hozott szégyent fölötteseire ez a derék viperapapa. Különösen a fogak kihúzásához, jobban mondva kiráncigálásához volt jó érzéke, még élvezte is a munkáját, hiszen akárhogy vesszük is, a régi szép időkre emlékeztette őt ez a jámbor és közhasznú tevékenység. Hamarosan olyan népszerű lett, hogy a fél város hozzá járt kezelésre, s ő boldogan húzta ki minden polgártársa fogát, aki csak bekopogott vörös drapériával bevont rendelőjébe. A fogtömés fortélyait, sajnos, nem sikerült ellesnie kollégáitól, ezért csak húzott, húzott és húzott. Kis városunkban már alig van valakinek foga, de viperapapa még manapság is csak húz és húz.

Az alma nem esik messze fájától.

A kis Sári amint kibújt a kígyótojásból, rögtön megmarta a mellette repedező tojásból kikecmergő testvérkéjét, s meg is maradt mindvégig ilyen harapósnak.

Homloka lapos volt, szeme pislogós, mint a kihamvadó parázs, bőre aszott és pikkelyes, arcát rücskös foltok tarkították, nyiszlett volt és zörgő csontú, fogai meredeken előre állottak, ha valaki ránézett, akár bányarémnek is gondolhatta volna.

És folyton sziszegett. De nem ám úgy, mint egy hétköznapi kígyó, hanem még kígyónyelven is förtelmesen selypítve, úgy, hogy szavain alig lehetett kiigazodni, selypítésében nem volt semmiféle rendszer. A sisakot úgy mondta, hogy sziszak, a szeszélyest pedig úgy, hogy sesélyes. De még cifrábbakat is mondott. Amikor a szakszervezetről volt szó, az ő száján az jött ki, hogy a sakk senyvedett. És azért ez már aztán mégiscsak sok. Ráadásul dadogott is, a proletárdiktatúrát például rendszerint csak három és fél perc alatt sikerült kimondania. (Ez nem is baj, gondolta a viperapapa, annyival is tovább tart ez a mi számunkra fölöttébb kellemes társadalmi berendezkedés.)

Mindez azonban egyáltalán nem lett volna baj, ha Sáriban vágyak nem ébredtek volna.

Először is valami miatt nagyon vonzódni kezdett a Farkasgyepüi elvtárs iránt, aki ugyan már eléggé élemedett korú volt, de Sári nagy reményeket fűzött hozzá, hiszen akkoriban még javában virult a farm pártközpont elnevezésű gyülekezete, s onnan csak le kellett szólni, és Sárinak máris kiutaltak egy három és fél szobás lakást, meg még egy Moszkvicsot is.

Múlt az idő, fordult a kocka, a farm is, pártközpontja is légiesült, Farkasgyepüi elvtárs ismét átlényegült, Sári is lassacskán öregedni kezdett, most már valóságosan is keszkenőt viselt. Vágyai azonban nem csillapodtak. S mivel az aranykor elmúlt, valami megélhetés után kellett néznie.

– Milyen pályát szeretnél választani, Sárókám? – kérdezte egy szép napon viperapapa, aki időközben ugyancsak levetette a kígyóbőrt, párduckacagányt öltött magára, s most szenvedett leánykája sorvadása és senyvedése láttán.

– Tévábemondó, papa. Csakis és kizárólag tévábemondó. Hiszen mindenki azt mondja, hogy olyan búbajos tudok sziszegni.

Viperapapa egy pillanatra meghökkent, de egy másik pillanatban, villámgyorsan mérlegelve lehetőségeit, már mondta is:

– Jól van, kislányom, elintézzük.

A környékbeli televízió szponzora a nagyiparossá változott egykori Farkasgyepüi nemzetestvér, majd elvtárs volt, szintén tagja a működését felújító vadásztársaságnak. Együtt vitették ki magukat az önkormányzati terepjáróval (éppen a Mitsubishi Pajero járta akkoriban, amit ők magyarosan micsubicsinak mondtak), a magasleshez a Kab-hegy egyik nyíladékába, együtt csapáztatták vérebeiket, együtt szoktak gyönyörködni az aranyérmes trófeákban, majd a nagy hajtások után együtt szoktak búsladozni a Nimród terített asztalánál a régi szép idők elmúlásán.

Az egyezséget gyorsan nyélbe ütötték, s azóta Sárókák, a keszkenős kígyó, amint leszáll az est városunkra, föltűnik a képernyőn, és a városlakosság gyönyörködik szép, hegyes fogiban, elandalodva hallgatja kedves sziszegését.

ÉRTELME

Ennek a fabulának fölöttébb sok értelme vagyon, ám boncolgatni nem kívánatos.

A RAVASZ FARKAS

Valamikor jó testes volt ez a koma. Tokát eresztett, izmos fara kigömbölyödött, szőre fénylett a zsírtól. Az állatfarm őrző-védő testületében szolgált akkoriban. Foga mint az ácskapocs, gyakran viczorította sok behurcolt jámbor párára, bele-belekapott lábikrájukba, szét-szétmarcangolt egy-egy, az utcáról behurcolt és véresre rugdosott főiskolást, renitenskedő vasúti kalauzt vagy parkettássegédet.

Jó sokáig tartott számára az aranykor. Vagy negyven évig. S úgy tűnt föl, soha nem is lesz vége.

Aztán egyszer csak mégis keskenyebb idő következett rá.

Elmaradoztak asztaláról a fölséges fokhagymás ürücombok, a pikáns kokaspörkölt, a szalonával tűzdelt őzgerincek. Csak annyi jutott neki is, mint másnak.

Ám ő most is többre vágyott. Pedig foga már kicsorbult, szétmarcangolni már legföljebb csak a gyenge jércehúst tudta volna.

Ballag egyszer a sövény mentén, s látja, hogy ott kapirgál a kakas egynéhány tyúkocskával. Amikor észrevették őt, mindjárt felröppentek a kerítés tetejére.

– Kakas elvtársam, illetve most már inkább uram – köszöntötte őket a farkas illendően, majdhogynem alázattal. – Gyertek le arról a magas sövényről, hiszen elsédültök ott!

A kakas és a tyúkok kíváncsian félrebillentették fejüket, úgy hallgatták.

– Jó hírt mondok tinétek – folytatta a farkas. – A megyegyűlésből jövök éppen, mert oda is beválasztottak ám engem a polgárok. Meg beütött a jóléti rendszerváltozás is.

– És mit végeztetek ott a megyegyűlésben? – kérdezte gyanakodva a kakas.

– Minden jót – mondta a farkas. – Az ellenzéknek a vezetője is miközénk állott.

– Az ellenzéknek a vezetője? Tiközétek? – hitetlenkedett a kakas. – Hát az meg hogy lehet?

– Békejobbot nyújtottunk egymásnak. Teljes lett a demokrácia, a múltat el kell felejteni, mindenki testvére lett a másiknak. Elhatároztuk, hogy ezután senki nem kérhet számon senkitől semmit, és senki nem bánthatja a másikat.

– Hát ez igazán nagyszerű, kot-kot-kot! Hát akkor gyerünk is le innen gyorsan – kezdtek verdesni szárnyukkal a tyúkocskák.

– Várjatok egy csöppet – nyújtotta ki nyakát az okos kakas, s úgy tett, mintha valahova messzire nézne.

– Mit nézegetsz te ott olyan nagyon? – kérdezte gyanakodva a farkas.

– Semmi, semmi – legyintett szárnyával a kakas. – Csak mintha ott a bokrok között valami vizslafélék közelednének, mögöttük meg egy kokárdás, zergetollas kalapos ember.

– No, akkor én megyek is, dolgom van amarra – mutatott a farkas az ellenkező irányba.

– Ne rohanj olyan nagyon, farkas elvtárs – mondja a kakas. – Kérdezni szeretnék még valamit tőled.

– Majd legközelebb, most rohannom kell a dolgomra – mondta a farkas elvtárs –, mert mindjárt ideér az a kokárdás, zergetollas kalapos a vizslákkal.

– Csak nem félsz tőlük?! Hiszen döntöttetek a megyegyűlésen: ezután senki nem bánthatja a másikat.

– De lehet, hogy ők még nem tudják – mondta a farkas. – Ők testületileg kivonultak a megyegyűlésről amikor szavazni kellett.

Es elporzott, mintha nem is járt volna ott.

A kakas és a tyúkocskák, biztos, ami biztos, egy darabig még ücsörögtek ott fönt, és csak akkor röppentek le, amikor a farkas menekülésének pora is elült.

ÉRTELME

E fabula arra int, hogy még mostanság is itt sűrögnek közöttünk az álnok gonoszok, kik sok ravaszságokat gondolnak ki, hogy felebarátjokban kárt tehessenek, őket elveszejthessék. Az efféle ördögi álnok természetűek szépen tudják elleplezni magukban a latrot. Sima a szájok, szépen szólnak, de mást forgatnak nyelveken, s más vagyon szívökben. De higgyük, hogy nem vihetik az ő álnok lator szívöknek kívánságát véghöz, mert az Isten senkit úgy nem gyűlöl, mint azt, akinek belseje telve vagyon álnoksággal. E világ bizony még mostanság is rakva efféle gonoszokkal, de majd csak elenyésznek egyszer, mint porba a lószar.

A KASZÁLÓPÓK

Ma már senki nem tudja egészen pontosan, hogy mikor és hogyan és főleg honnan költözött be a mi nyugodalmas kis városkánkba a kaszálópók. Korábban nem látta senki, most pedig itt van, és mutogatja magát nagyon is, pedig magunk között legyen mondva, magamutogatás nélkül is eléggé kirívó jelenség.

Tulajdonképpen nem is valódi pók, csak valahogyan legesleginkább ezekre a hálójuk szegletében türelmesen lesben álló és alkalmas pillanatban kárvallott áldozatokra könyörtelenül lecsapó, a pókhálóba belegabalyodó szerencsétlenek vérért szívó, körmönfont garázdákra emlékeztet.

Vagyishogy álpók ő valójában, olyannyira, hogy az első időkben nem is ő maga kaszálgatott, hanem a, mondjuk így, pókmama.

A pókmama valósággal a tenyerén hordozta a picit, de még akkor is, amikor már nagyobbacska, sőt, mondjuk meg nyíltan, terebélyes lett.

Ennélfogva a kis kaszáló nagyra nőtt, vastag, szőrös lábakat, hordószerű, kevély potrohot növesztett. Amikor mosolygott, márpedig nagyon igyekezett, hogy kikerekedett képe még akkor is mosolygósnak lássék, amikor inkább el akart volna torzulni a dühtől, amikor legszívesebben toporzékolt volna, zsíros, huncut hunyorgással palástolta a mirigyeiben felgyülemlett mérget.

Minden kívánságát teljesítette az iparkodó pókmama, s a szépen gyarapodó csemete, potroha egyre kerekdedebbé dagadásával egyre újabb és újabb kívánságokkal állt elő.

– Mama, rágd meg nekem ezt a kövér legyet!

És a mama megrágta neki.

– Mama, hintáztass egy kicsit!

És a mama meghintáztatta őt a valódi pókok fáradságos munkával kiizzadt fonalain.

– Mama, kaszálj helyettem is!

És a mama kaszált, egyre csak kaszált, kettejük helyett is.

– Mama, tegyél föl az uborkafára!

– Jól van, kisfiam, fölteszlek, de ott már aztán próbálj meg a magad erejéből boldogulni!

A különös az volt, hogy a városban nem is nőtt uborkafa, ám a gondos mama, jó barátságban lévén a polgármesterrel, azt is elintézte, hogy a főtér egyik vadgesztenyefáját átkereszteljék uborkafává.

A városban a népség, katonaság élte mindennapi életét, mindebből alig vettek észre valamit, hiszen a pókmama maga is az álcázás kitanult mestere volt, s csemetéje is hamar rájött a ravasz bújócska fortélyaira.

Az uborkafa tetejében ott pöffeszkedett a potrohos nagy kaszáló.

Kaszált, kaszált fáradhatatlanul, s közben szőtte, szövögette még nagyobbra törő álmait. De aztán egyszer csak megunta a sok kaszálást és az álmodozást, hanyatt vetette magát az uborkafa tetején, keresztbe fonta potrohán két legfelső lábát, úgy bámult bele tunyán az őt körülölelő, vastag semmibe.

Ott bámul, és bámul egyre, s a polgárok nagyon jól tudják, hogy ezt teszi majd egészen a világ végezetéig

ÉRTELME

E fabula megmutatja, minémű természetűek lennének a telhetetlen mihasznák, kik a dolgot elkerülvén csak magoknak igyekeznek kuporgatni s kaszálgatni. Kegyes szüléiknek is csak arra van gondjuk, hogy a kis porontynak még a szájába jutó falatot se kelljen megrágnia. Erre aztán,

nem úgy, mint más emberfiára, ki gonddal s verejtékkal keresi meg kenyerét, nyúzó-fosztó álnoksággal és komiszággal nagy szép öltözeteket is reáölt gondviselője. De ha a feredőben mezítelen ülnek többi embertársaik között, nékiek nem az orcájuk, csak a temérdek, hájas potrohuk látszik, más egyébük semmi.

A LÓ

A lapostetű, a lótetű, a skorpió, a patkány és a hiéna lubickolt a jólétben és a jólétük kínálta korlátlan szabadságban. Valami megfoghatatlan okból mégis irigykedtek a lóra, és alig várták a kedvező alkalmat, hogy a szemébe mondhassák az igazságot.

Amikor aztán egyszer a ló ott legelészett magában a Gulyadombon, úgy érezték, hogy végre elérkezett a nagy pillanat, megszólíthatják.

– Téged, komám, megpatkolnak, ha akarod, ha nem – kezdtek el vele kötözködni pökhendien, ám nem minden aggodalmaskodás nélkül. – Így aztán nem tudod kiteljesíteni a szabadságodat, nem vagy képes megvalósítani önmagadat. Mazna egy teremtés vagy, ha csak úgy annyiban hagyod a dolgot.

– Én inkább szerencsésnek tartom magamat, és hálát adok az égnek, hogy így alakult a sorsom. Hogy tartozom valakihez – nézett le rájuk egykedvűen a ló. – Hiszen így megpatkolva nem kopik térdig a lábam, és nyargalászhatok így is kedvemre.

És már ment is volna tovább, de amazok csak mondták a magukét:

– A gazdád kedvére. Te csak annyira vagy szabad, amennyire ő elengedi a zabládát. Próbálnál csak a saját fejed után menni, úgy a szemed közé csapna ostorával, hogy belepistulnál.

– De én egyáltalán nem akarok a saját fejem után menni. Bölcs emberek már régen kitalálták, hogy merre vezet az út a csillagokhoz., és én tisztelem a bölcseket. A gazdám pedig, hát ő a barátom is, ha mond ez a szó nektek egyáltalán valamit. Ő is lemond az én kedvemért erről-arról, hát én miért ne korlátoznám szabadságvágyamat az ő kedvéért?

– Hagyod magadat hámba fogni, ahelyett, hogy erős fogaddal belemardosnál az inaiba, hogy jó szétrúgnád az ő hátulját.

– A gazdámnak? Akit szeretek?

– A szeretet csak akkor ér valamit, ha haszna van.

– Hagyjatok már békén az okoskodásotokkal – kezdte elveszíteni türelmét a ló. – Mondtam már, hogy a gazdám a barátom.

– Hát jó – mondta erre a lapostetű, a lótetű, a skorpió, a patkány és a hiéna. – Szóval neked a mi szabadságszerető társaságunk büdös.

– Ne forgassátok ki a szavaimat! Nekem a szabadság a gazdám szabadságával együtt ér valamit.

– Furcsa a te észjárásod – mondta a lapostetű, a lótetű, a skorpió, a patkány és a hiéna. – Mintha nem is tudnád, hogy csak egyetlen életet adott nekünk a Teremtő. Egy életet, egy sorsot, egy jellemet.

– És szabad akaratot, hogy választhassunk – mondta méltósággal a ló.

– Közben meg üres marad a zsebed a végelszámoláskor.

– A zsebem? A végelszámoláskor? – ámult el a ló. – De hát mi köze a zsebemnek a szabadságomhoz?

– A legnagyobb érték a megzabolázatlan szabadság. Hát nem érted?! – rázta most már mérgesen az öklét a lapostetű, a lótetű, a skorpió, a patkány és a hiéna. – A legnagyobb kincs!

– Kincs? Hány forint? – kérdezte most már derűsen a ló.

– Legalább egy zsákra való – dörzsölték a tenyerüket amazok.

– Á, az igazán értékes dolgok nem is kerülnek pénzbe – rázta meg a fejét a ló. – Ti csak tréfálni akartok itt velem. Nagy huncutok vagytok.

Nem volt sok kedve ehhez az egész beszélgetéshez, hát indult tovább, a dolgára. De egyszer csak érzi ám, hogy csípi, tépi, marcangolják hátulról, és azt kiabálják, hogy „mert neked büdös a másság”.

– Megrúgjam őket a jobb hátsó lábammal? – morfondírozott magában.

Aztán inkább mégis egy nagy vágtaiba kezdett. Patkója alatt dobogott a föld, mögötte porzott, előtte a végtelenbe vezetett az út.

Hátranézett, de a por már régen elnyelte a lapostetűt, a lótetűt, a skorpiót, a patkányt és a hiénát.

ÉRTELME

E fabula azt jelenti, hogy a marcona férgek, kik hányják-vetik magokat, mintha a Salamon tökét ónékik is a fejükhöz ütötték volna, pedig csak az alfelekhöz (tisztességgel mondva) ütötték, gyakorta megbosszantják a derék embert, amint ráncigálják a vágató paripát. Nagy sok nyálas papolásukkal okosoknak állítják magokat, holott csak odáig látnak, mint a szebeni szűcs, ki azt mondá, midőn egy szép török lovat dicsértek volt előtte: „bizony szép és kellemes marha volna, ha ködment tudna csinálni”. És még azt is papolják, hogy a szabadságról csak ónékiek vagyon fingjok, mert marhatnak, amikor csak ónékik kedvük telik benne, s még a zsebüket is gyakorta tapogatják, mert hogyha nagyon lapos lenne, mindjárt latolgatni kezdik, minémű hasznót lehetne még kisajtolni abból a pénzeszsákból.

A BARACKOS KOKAS

Ez a kokas, ez a Boldizsár nevű, már akkoriban, amikor még csak legénytoll pelyhezett csőre vörösödő tövében, folyton ott kapirgált a városi ivóvályú mögött gőzölgő trágyadombon. Kackiás tarajú cimboráival inni is oda-odatévedt a repedezett falú, ősi vályúhoz, mígnem törzshelyévé vált e kies tájék, s közben a porban fölkínálkozó tyúkocskákat is meg-megcicerélte csak úgy balkézről.

Volt ott egy kis füstös zug a hátsó traktusban az avatatlanok szeme elől elfüggönyözve, s ott bizony az élemedettebb korú kokasok, a szégyentelenek, az ördög bibliáját nyálazták és lapozgatták visszafojtott kotyogások közepette.

Imígyen űzték a tiltott szerencsejátékokat s gondjukat el.

Eme rejtélyes függöny mögül csak egyszer-egyszer csattant föl valami rekedtes diadalkukorékolás:

- Rebetli, az áldóját! Kukuríkú!
- Kontra neki, kukuríkú!
- Rekontra!

Boldizsár kokas, aki eleinte csak kapisgálta e titokzatos szók értelmét, hamar meglelte az utat az irigyelt kompániába. Fütyülős barackot küldött, majd vitt be alpakkatálcán egyre gyakrabban az ultizó (néha huszonegyező vagy pókerező, máriásózó) társaságnak, s egy kótyagos hajnalon fütyülősbarack-rendelés és –ivás közepette a beavatási szertartáson is átesett.

Beszélték, hogy ettől kezdve, ha belelendült a játékba, nyakára hágott sok ezernyi jó magyar gyémánt félkrajcárjának.

Miközben persze alaposan be is kávézott, s önfeledten dúdolgatta a Radetzky-marsot vagy az andalító Akácós utat.

Hörpintgette a fütyülős barackot, s verte kegyetlenül a blattot cimboráival Boldizsár kokas, közben ki-kitárgyalták a szemétdombi közélet furfangjait, meg-megszólták furfangosait. Ily módon járatos lett Boldizsár az országászatban is, s kezdte úgy érezni, hogy hiszen ő furfangosabb akárkinél, azaz egyenesen státusférfiúnak termett.

Amikor kiírták a legközelebbi teljesen szabad választásokat, föltántorgott a trágyadombra, ott a városi ivóvályú mögött, és többször is elkukorékolta magát:

– Baromfitársaim! Én igen nagy baromfibarát vagyok. Nem értek ugyan semmihez, de értetek mindent! Értitek, magyar baromfiak?

Hogyne értették volna!

Közben fölbolydult többször is a vidám baromfiudvar, váltogatták egymást a rendszerek és a gengszterek.

Csak egy valami nem változott: a farm húsége és ragaszkodása.

Amikor elérkezett az idő, az összes tyúk és liba, de még a tulkok is mind, az ökrök, lovak, szamarak, egy emberként tódultak a szavazóurnához, közfelkiáltással választották legátusukká Boldizsár kokast.

Imígyen végképp kiteljesedett a városi demokrácia, *fecerunt magnum áldumás*, a beavatottak kitartóan verték tovább a blattot, vedelték a fütyülős barackot, ha jókedvük kerekedett, dalra fakadtak.

S a baromfiudvarnak dédelgetett dísze, már-már díszpintye lett (ha ürünek született volna, közmegebecsülésnek örvendő vezérürüje lett volna) Boldizsár kokas.

ÉRTELME

E fabula azt jeleníti meg, hogy a kevélykedők minémű természetűek lennének. Olyanok ők, mint az egyszeri légy, ki nagy sok pávatollút gyűjtöget, és azokat potrohára ragasztván magát megékesíti és felcifrálja, s imígyen magát furfanggal előtolja. Szép, szárnyas madár vagyok én, mondja, odaröpülök én, ahová kívánságom vezet, a királyok házában aranyos tálon királyi étekkel élek, aranyos pohárból iszom, az nemes és szép asszonyi állatoknak szép piros orcájokra ülök, és azokat kívánságom szerint megcsókolom. Pedig valójában rút, undok féreg ez a légy, kelletlen és utálatos vendég mindenütt, sem Istennel, sem ördöggel nem gondol, nem tudván, hogy ki a jó szerencsésében ottan kevély leszen és elbízza magát, aztat Szent Péter mondása szerint Deus superbis resistit, az Isten arcul pöki majdan, és az áldomás helyett megátkozza.

A MI PIÓCÁNK

A mi piócánk voltaképpen hivatalos piócából (*Hirudo officinalis*) változott át orvosi piócává (*Hirudo medicinalis*). Az állatfarm pocsolyafelügyelő részlegében állt korábban alkalmazásban mint triciklis kézbesítő, a mama a farmmozgalom régesrégi harcosa volt, a papa is veterán, akkoriban valamilyen rejtélyes okból a titokzatos „szochazás” kifejezéssel illették a hozzá hasonló kiérdemesülteket, s ilyenformán folttalanul megbízható káderként a fölvételi procedúrák mellőzésével jutott be az egyetemre, ahol professzorai, káderlapja ismeretében, a vizsgai molesztálások mellőzésével juttatták őt summa cum laude diplomához.

Minden kétséget kizáróan a gyűrűsférgék rendjének tagja volt, hiszen húsos ujjai tövéből messziről láthatóan türemlettek ki a jegy-, pecsét- és köves gyűrűk. Azonkívül köztudottan hímnős is volt, ám városunk lakossága nemcsak ez okból ragaszkodott hozzá hőn. Tudomásul vette mindenki, hogy a hivatásos vérszívók családjába tartozik, s ebben nemhogy kivetnivalót nem talált senki, még hálásak is voltak neki érte, hisz a vérszívás vagy szakszerűbb elnevezéssel vér-, avagy bérelvonás elterjedt módozata volt akkoriban a vérmesebb egyedek megszelídítésének, a farm mindennapi életébe való beillesztésének. „Pofa be, vagy kotródj innen” – így is szokták volt mondani.

A mi piócánk a nőgyógyászatban kezdte, az látszott a legkifizetődőbbnek, de onnan a kollégák intrikái következtében távoznia kellett, ugyanis az ágytálat összetévesztette az injekciós tűvel. Ám, mivelhogy onkológusokban nagy hiány volt a városban, átképezték őt a rákbetegségek szakértőjévé.

– Nem egy jól fizető szakma – kesergett eleinte. – A halálraítélteknek kisebb gondjuk is nagyobb annál, mint hogy a zsebükbe nyúljanak.

Ám valakik hamarosan meghozták a szerencsését: a városi libák.

Minden a véletlenül múlt.

– Itt fáj – mutatott a hasára az első liba, aki csak úgy véletlenül totyogott be az onkológiára, mert valójában a nyilvános vécét kereste.

– Ajjaj! – csóválta meg a fejét a mi piócánk. – Akkor az valószínűleg hasfájás lesz.

– Hasfájás? – rémüldözött a liba. – De ugye nem halálos.

– Mindenesetre kivizsgáljuk.

– Nem lehet, hogy vakbél? – kérdezte aggodalmaskodva a liba.

A mi piócánk agyában teljes világosság gyúlt.

– Dehogynem! – csapott a homlokára. – Milyen igaza van önnek! Hát persze hogy vakbél! Mégpedig vakbéltozulás. Csak nem akartam kegyedet mindjárt halálra rémíteni.

– Miért? Annyira súlyos? – kérdezte aggodalmas gágogással a liba.

– Hát bizony – váltott sopánkodóra a mi piócák hangja –, nem egy biztató eset. Máshol ebbe bele szoktak halni a páciensek.

A liba arcára kiült a rémület és a rettegés, s egyszersmind a csábos mosoly:

– Nem leszek hálátlan, doktor úr – rebegte elhalóan.

A mi piócánk arca rögvest földerült.

– Az én karjaim között egy csöppet sem kell aggódnia, nagyságos asszonyom. Vagy kisasszonynak tetszik lenni?

– Nem vagyok férjnél – csillant föl a liba szeme. – De hogy tetszik érteni, hogy a doktor úr karjai között?

– Úgy, hogy én meggyógyítom kegyedet.

– Igen? – ült ki a csalódás a liba arcára. – És mennyi hálával tartozom? – kérdezte szemlesütve.

– Mennyit ér magának az élete?

– Ötven... ezer? – csúszott ki tétován a kérdés a liba száján.

A mi piócánk nem szólt, csak diszkréten bólintott.

A liba beletette a borítékba az ötvenezret, s már el is múlt a vakbéltoulás. Megkönnyebbülten verdesett szárnyával, fölszabadultan gágogva mesélte el a többi libának csodálatos gyógyulása történetét, és hosszasan áradozott a csodadoktor varázslatos tudományáról.

Attól fogva vakbéltoulás esetén csapatostul vonultak a libák a csodadoktor rendelőjébe, s a mi piócánk, akár hiszik kedves olvasóim, akár nem, az összes városi libát kigyógyította ebből a veszedelmes betegségből,

Aztán jöttek a környékbeliék. Őket is kigyógyította.

Aztán sorban az egész Észak-Dunántúl libái megjelentek a rendelésen, sőt, elkezdtek vonulni az Alföldről is, kiváltképpen szegediek jöttek nagy számban. Őket is sikerült kigyógyítania.

Csak úgy dőlt a sok hála a mi piócánk zsebébe.

A piócák legvastagabbikjává változott az évek során, ma már kacsalábon forgó pocsolában él, gyűrűi már nem férnek el kövér ujjain, de ő fáradhatatlanul kúrálja, egyre csak kúrálgatja buzgó kis városunk vakbéltoulásos libáit.

ÉRTELME

Ennek nincsen sok.

BÖZSI, A SAJTÓTEHÉN

Ezt a Bözsit mindenki ismerte a mi kis városkánkban, hiszen már növendékborjú korában folyton ott fickándozott a városi újságszerkesztőség szérúskertjében, a petit-, garamond- és ciceróbokrok között. Ha kidugta zsendülő fejét a dudva, a muhar közül egy-egy pitypang, kankalin vagy százszorszép, azonnal ott termett a helyszínen, és akár a csordanépek szokták mifelénk, gyorsan lelegette.

– Jaj de nagyon szeretem én a szépet – sóhajtotta magában ilyenkor ábrándosan. – Meg persze a szabadságot is, különösen a szabad szerelmet és a sajtószabadságot és a vörösborot – gondolta hozzá mindjárt.

Addig-addig illegette magát ott a környéken, incselkedve főképpen az újságszerkesztőség vezérbikájával, mígnem az jóízűen meghágta.

– Tehénnek érzem magam – mondta egy kis idő után már nem egészen ártatlanul, ám továbbra is odaadóan mosolyogva.

Ettől fogva mindenki a legtermészetesebb dolognak tartotta, hogy Bözsi mint a vezérbika szép lelkű macája, bár nem tett szert behatóbb redakciós ismeretekre, s a helyesen írás sok fortélyát sem sikerült teljes egészében elsajátítania, járatosnak tekintendő az újságírás és a lapszerkesztés ügyeiben.

Persze nem csak erre volt ő büszke.

Ha ünnepi beszédet kellett írni az alpolgármester úr számára, azonnal ott termett és fölajánlotta szárnyaló tehetségét, s ha kellett, ha nem, ott tüsténkedett az önkormányzati testület tevékeny tagjai körül is.

– Bözsikém, Bözsikém, aranyom! – mondta neki egyszer a vezérbika. – Érzem, hogy én már lassan kidőlök a sorból. Eljött hát az ideje, hogy te is letedd névjegyedet népszerű lapunkba.

Bözsinek nem kellett kétszer mondani, gyorsan odapottyantott egy jókora barna, gőzölgő lepényt a harmadik oldalra.

– Máris súlyosabb lett az újság – bólogattak elismerően a szabadabb elvű munkatársak és előfizetők.

– Bizony ám, milyen tartalmas lett!

– Ebben aztán tényleg ott rejlik a mondanivaló!

Majd rápottyantotta újabb és újabb lepényeit a városka mind a nyolc újságjának külső és belső oldalaira, s attól fogva mind a nyolc újság fölöttébb élvezetessé vált.

Bözsi közben csöndben meg is borjazott, s borjacskáját is a már otthonossá vált szérúskertbe terelgette.

A csöppség gyorsan nőtt, bölcsődés korában már akkora volt, mint egy víziló, a szérúskert homokozójában mégis Malackának csúfolták pajtásai. Bözsi azonban nem vízilónak és nem Malackának látta csemetéjét, hanem legyőzhetetlen bajnoknak, fúvó bikának, s el is határozta, hogy bizony bikát, mégpedig vezérbikát nevel belőle.

– Tanulj, tinó, tanulj, tinó, tanulj, tinó... – nyalogatta szeretettel a csöppséget, de az bizony nem akart tanulni. Csak bőgött egyet-egyét a noszogatásra:

– Múúú!... Múúú!

De talán éppen ezért, mire fölcseperedett, vezérbika vált belőle.

Bőgése ráterpeszkedett a mi kis városkánkra, s máig ott visszhangzik ódon falai között.

ÉRTELME

E fabulában megcsúfoltatnak ama tudatlan és goromba személyek, kik semmi írást és bölcs dolgokat nem tanultak, hamisságukkal mégis rátelepednek a jámborakra. Telhetetlenségükben nem tudnak megelégedni az Isten adta javaikkal, hanem ide s tova kapván más ember marháját vadásszák, és mindent maguknak igyekeznek kuporítani. De az Isten akartjából egyszer majd azt is elveszejtik, ami azelőtt náluk volt. Mert az Isten bölcs, tudja ő, miként kell lennie a világnak. Nem siet ő, se nem késik.

A SAKÁL TEMETÉSE

Hízott a mája, amikor aransakálnak (*Canis aureus*) nevezték, holott semmi aranszerű nem volt az irháján, inkább csak amolyan okádék jellegű szőrpamacok csüngtek le színjátzó hasaaljáról. Nagy kópénak tartották őt a környékbeli dolgozó osztályok, a farmon lézengő proletárság, a föld nélküli parasztság és a velük együtt haladó értelmiség soraiban, mert mindent megszerzett, mit csak kiszemelt magának. Nagy kópénak tartották, mondom, és irigykedtek rá, ugyanis kisbarna (akkori szóhasználattal kisnyilas) volt valamikor régebben, aztán lett belőle kisvörös (akkori szóhasználattal kisbolsevik), s az időjárás viszontagságaihoz és környezetének színeváltozásaihoz fölöttébb jól alkalmazkodtak az ő elszíneződései.

– Ránk is ránk férne valamicske az ő pofátlanságából – sopánkodtak bebádogozott ablakaik mögött, fűtetlen odúikban dideregve a környékbeli valódi dolgozó osztályok képviselői.

Amikor a nagy kitelepítések folytak, ő az est leszálltával behatolt a vagyonosabb osztályellenség átmenetileg lakó nélkül maradt házaiba, s nehogy ebek harmincadjára jusson (akkor már inkább jusson sakálok harmincadjára) a sok gazdátlan holmi, gondosan összeszedte az elhagyott arany- és ezüstitárgyakat, a meissen-i, sevres-i, herendi porcelánokat (a Zsolnayt már fanyalogva nézte), a falakon árván lógó csókokat, kernstokokat, barcsaykat; a széttúrt szekrények polcain kutatva rálelt néhány nélkülözhetetlen zsakettre, trópusi sisakra, csipkés bugyogóra is.

– Mocskos ellenforradalmárok! Hogy dögölne meg valamennyi! – köpött a márványpadlóra mélységes undorral.

Megszokta, hogy csak sötétedés után érdemes elindulnia beszerző körútjain, mert ilyenkor nemigen leshetik meg őt, amint besurran a bezáratlan ajtók résein. Ha mégis útjába állt valaki, hátulról belemart a lábikrájába, aztán eliszkolt az éjszakában.

Vadászni is éjszaka járt. Fölverte álmából a gyanútlan apróvadat, és úgy marcangolta szét, hogy az védekezni sem tudott. Nem volt különben válogatós. Ha nem akadt zsákmány, a dögöt, a nagy vadászok kibelezett áldozatainak büzlő maradványait is birtokba vette, ezért legmeghittebb barátai kedves közvetlenséggel hullarablónak is becézték őt.

Mindent összevetve mocskos egy állat volt. Szeme gonoszul, sunyin és sárgán villogott, valakitől azt hallotta, s büszkén idézte, hogy a „sárga szeműek megérik a vihart”, pedig ő semmiféle vihart soha nem érzett meg, inkább csak a zsákmány szagára szokott fölfigyelni. Szája rendszerint csöpögött a vértől.

A végzet persze őt is utolérte: egy szikrázó, holdvilágos éjszakán eljött érte a kaszás. A szomszéd gazdaság egyik kuláknak minősített középparasztjának baromfióljába lopózott volna be éppen, hogy összeszedje a beszolgáltatandó tojásokat, amikor a hold, mintha csak a történelmi igazságtételi bizottság szerepét óhajtaná eljátszani, egy rojtos felhő mögé bújt. A sakál nem vette észre a csapdát, nyakára csapódott a vidravas. Azonnal kilehelte páróját. Magyarán: megdöglött.

A többi bús sakálok ráfektették a szentmihálylovára, s fájdalmas csasztuskákat énekelve kivitték a temetőbe.

Az önkormányzattól mindjárt a temetőkert főbejárata mellett dízsírhelyet kapott a néhai állatfarmbéli aktivisták, személyzeti előadók, rendőrkapitányok, tanácsi dolgozók és pereputtyuk nyugvóhelyén. Valóságos tömeg kísérete utolsó útjára, dacosan önkényuralmi jelképeket lobogtatva és önkényuralmi indulókat dúdolván. Az egykori hatóság földalatti szervezetének tagjai fegyvernek látszó tárgyakból dízsorsützet lőttek a levegőbe, s a gyászbeszédet a pártonkívüli bolsevik, a legendásan vastag bőrű rinocérosz, a veterán harcos mondta:

– Elment, tisztelt gyászoló közönség, a legodaadóbb, a legderekabb, a legesleghumanistább, a leghősibb, a legproletárabb, a leghúségesebb, a legemberbarátabb... hogy a többit ne is mondjam...

A szavakat elnyelte a gyászoló sokaság fel-feltörő, fájdalmas zokogása, majd a diadalmas moraj, amikor elolvasták a fejfára vésett, legyűrhetetlen, büszke baloldali öntudatra valló sorokat:

oroszlán nyugoszik itt reszkessetek mert föltámad

ÉRTELME

E fabula azt mutatja meg, hogy az családok minémű természetűek lennének. Örömet keveset adnak, hogy annak színe alatt sokat vehessenek. Aki máson bosszúságot mível, avagy másnak ártalmára siet avagy veszedelmére vagyon, nem tiszta ember, hanem fél ördeg. Ez okáért megoltalmazd magad effélétől. De ha bántott, ne igyekezzél bosszút állani rajta. Gonoszt gonosszal ne füzesd. Hiszen ő is porrá lesz, s majd áll az Isten ítélő székje elé. Ajánljad a bosszúállást Istennek. S ne reszkess, ha feltámad, járjad a magad böcsületes útját!

A RÁK, AKI VÉRCSE

A rákot valójában csak úgy odalökték a Séd-kanyarulat egyik elposványosodott, bűdös gödrébe. Vagyishogy ezt a komfort nélkül való mélyedést utalta ki neki lakásul a nagyhatalmú pávagalamb, a hajdanában még a mostaninál is boldogabb napokat látott (a mamagalamb a régi szép időkben – melyeket mostanában nem átallanak átkosnak csúfolni – körbeburukkolta az ódon, vad megyei farmbizottság valamennyi ablakát), mostanában azonban inkább csak lappadt begyűnek hívott előadó, aki a sors kifürkészhetetlen akartából az új hatóság galambdúcában is ottrekedt, imígyen turbékolva át üres napjait.

– De hát innen nem látszik semmi – csattogtatta ollóját panaszosan a rák. – Én se látok, és engemet se látnak. Hogy tudjak akkor belenyiszálni az országlakosok lábikrájába? Meg még aztán a földgáz sincsen ide bevezetve.

– Az nem is lesz soha – zizegte csúfondárosan a szitakötő, és még pökött is egy dallamosat a patak vizébe. – A magasles, amire te vágyol, ott lelhető a vár fokán. Onnan aztán a panoráma is meglehetősen, meg a városközpontban terjengő bűz se hatol oda föl. Csak hát ott már minden talpalatnyi helyet lefoglaltak.

– Lefoglaltak? – nyitotta tágra szemét a rák.

– Hát! Az atyafiságnak. Sógor, ángyika, ipam-napam, miegymás.

– Hogyhogy miegymás?

– A hiéna példának okáért. Vagy a sakál, aki ott ólálkodik egyre a föl-fölparázsló tűz körül. Meg a tetű.

– Az is ott a magasban kapott lakást?

– Ott. Téged meg senkinek se hívnak. Sógora se vagy senkinek. Nincs igazam? Meg nem vagy tagja a jogelosztó bizottságnak se.

– Hát az bizony igaz.

– No látod! Nem is viszed te semmire ebben a városban. Talán rossz nevet választottál.

Ezen aztán mélyen elgondolkodott a rák. Vagyishogy őt senkinek se hívják, ezért nem lehet tagja a jogelosztó bizottságnak.

Elindult hát szépen, lassan, hátramenetben, ahogy megszokta, a városi belügyminiszterhez, akit legalább látásból ismert.

– Meg akarom változtatni a nevemet – kopogtatott be illedelmesen a párnázott ajtón.

A városi belügyminiszter éppen egy lerágott cubákot mutatott ki az emeleti ablakon az odalenti ujjongó proletariátusnak.

– Titeket is megillet majd mindez – harsogta, majd meghallván a rák félénk motyogását az ajtóból, hátrafordult.

– A nevedet? – vakarta meg sörényét. – Hát az nehezen fog menni. Mert én ugyan nagyon polgárbarát lettem mostanában, de az az igazság, hogy önnek valójában nincsen is neve. Akarom mondani, még becsületes neve sincsen.

– Hát éppen ez az – kezdte volna mondani a rák, ám a dac egy pillanatra fölágaskodott páncélja alatt. – Mért? A rák talán nem becsületes név?

– Az csak köznév. Kisbetűvel írják – legyintett a városi belügyminiszter.

– Márpedig én nagybetűvel írom – düllesztette ki mellét önérzettel a rák. Mégpedig csupa nagybetűvel.

– Akkor meg mi a problema? – kacagta el magát harsányan a városi belügyminiszter. Problemát mondott, nem pedig problémát, mert úgy gondolta, hogy így választékosabban hangzik. Aztán rákacsintott a rákra. – Na jó, értem én ezt a dolgot. És mire akarja változtatni?

– Oroszlánra – vágta rá egyből a rák, mert már jó előre kigondolta, hogy ez lenne számára a legcélszerűbb név.

– Arra nem lehet – vörösödött el (persze csak félig, ugyanis tisztában volt vele, hogy a teljesen vöröseket ma már nemigen kedveli a köznép) a városi belügyminiszter, vagyis egy pillanatra most ő változott olyanná, mint a (főtt) rák. – Végtelenül sajnálom, de ez már foglalt. – És elégedetten végigsimította sörényét.

– Akkor meg vércse – vont a meg egy pillanatnyi tétovázás után vállát a rák. Mégpedig kék. – Arra gondolt, hogy a galambdúcban így legalább annyira respektálni fogják, mintha oroszlának hívnák. És még hozzátette: – Azok még, úgy tudom, nincsenek sokan ebben a városban.

– Kékvércse az lehet, az engem nem zavar – egyezett bele megkönnyebbülten a városi belügyminiszter. És még atyáskodva fölemelte mutatóujját: – Csak nehogy aztán megbánja, barátocskám, hogy eldobta magától ezt a meghúzóadásra nagyon is alkalmas, jó kis nevet.

A rák, akit ettől fogva hivatalosan kékvércsének hívtak, s erről papírt is kapott, hazafarolt a Séd-partra, és bizakodva fogalmazta meg új beadványát.

Először a szitakötőnek mutatta meg.

– Zzz! – mondta zavartan a szitakötő, és továbbrepült anélkül, hogy egy biztató szót mondott volna.

A hatóság galambdúcában a pávagalamb hitetlenkedve csóválta meg a fejét:

– Kékvércse? Maga? És ennél fogva a várfokon szeretne lakást, nemde?

– Igen, igen – bólogatott nagy buzgón, reménykedve a rák. – Pontosan ott. Ugyanis...

– Ne röhögtesse ki magát, rák úr! – vágott a rák szavába a pávagalamb. – Maga akár kőszáli sasra vagy turulra is magyarosíthatna, lakást akkor is legföljebb csak a Jeruzsálem-hegyen kapna. Méghogy várfok! – csóválta meg a fejét, és hátat fordított a ráknak.

A rák erre végképp nem tudott mit mondani. Egy darabig még a kalapját gyűrögetve egyik lábáról a másikra, majd a harmadikra s végül a nyolcadikra állt, s bölcsen belátván, hogy itt nincs több keresnivalója, megszegyenülten kihátrált a hatósági galambdúcból.

Hazakotródott, és ettől fogva élete végéig a poshadt és bűdös gödörben hasalva várta a jószerencsét, hogy majd csak belenyiszálhat innen is valami jó húsos lábikrába.

ÉRTELME

Inti ez a mese az hivatalbélieket, hogy hivataljokban tisztességgel járnának el, nem pedig ravaszsággal vagy álnoksággal. S inti a nyavalyásokat és nyomorultakat, hogy békétlenségökben ne keressenek se tanácsot, se segédelmet, se oltalmat a pöffeszkedőknél, mert az affélék sem Istennel, sem ördeggel nem gondolkodnak, hanem csak arra áll minden gondolatjuk, hogy ennenmagoknak, atyafiságjoknak, cimborájoknak összekaparjanak, mit csak lehet.

AZ ÖKÖR, AKI POLGÁRMESTER AKART LENNI

Amikor városunkba tévedt, fűnek, fának bizonygatta, hogy őt annak rendje és módja szerint ellátták szabályos marhalevéllal, a lódoktori címet is kiérdemelte, sőt nyelvvizsga-bizonyítványt is állítottak ki az ő nevére.

– De hol? – kérdezte nagy nyomatékkal a bakkecske, a választási bizottság elnöke, és polgárbarát módon, kedveskedve beleöklelt az ökör farába. – És főképpen mikor?

– Múúú... – nyögte egy kissé zavartan az ökör, patájával végigsimítva lilában játszó vasalt nadrágját –, még a... megmondom én az őszintét... szóval még a járási farmbizottságon... annakidején...

– Marhalevelet? Lódoktori címet? A járási farmbizottságon? És a nyelvvizsga-bizonyítványt? Aztat hol? És egyáltalán milyen nyelvből van önnek nyelvvizsga-bizonyítványa?

– Múúú – gondolkodott el mélyen az ökör. – Hát hogy is mondjam... a nyelvből.

– Anyanyelvből? Nagyszerű! És az segít?

– Seggit, talpát, ahogy éppen adódott – magyarázta az ökör.

– Szóval akkor maga egy kimondott szakember – állapította meg örvendezve a választási bizottság elnöke. – Nekünk pontosan ilyenre van szükségünk.

– Tényleg? – csillant föl az ökör szeme.

– Hát persze. Olyanra, akinek megvan az elmélyült szakértelme. Mert ennek a mostani ganaj garnitúrának aztán az az egy nincsen meg. Csak a nagy pofájuk. Föl is vesszük mindjárt a polgármesterjelöltek közé.

– Múúú! – bögte elégedetten az ökör. – Hát én éppen azt akarom itten.

Estére lefoglalta a Hungária különtermét, és a választási nagygyűlésre összetrombitáltatta az egész csordát.

Özönlöttek az ökrök, végül annyian voltak, hogy még a csilláron is lógtak, a Hungária mennyezete majd leszakadt.

Száz szál gyertya világított, reggelig folyt a sárga lé, húzta a cigány a fergetegest.

Hajnaltájban az ökör odaintette magához a prímást:

– Ácsi! – emelte magasba a mellső lábát. – Most ide a filembe, hogyszongya „hej, te bunkócska, te drága...”

A banda húzta a bunkócskát, az egész csorda vele énekelt.

– Most pedig azt, hogy „Fájó szívem majd meghasadt...”!

– Vagyis a Szulikót – csillant föl a prímás olajosan barna szeme. – Sztálin elvtárs kedves dalát.

– Azt bizony – bólogatott az ökör. – De csak szép halkan, fájdalmasan, hogy kint az utcán meg ne hallják, mert megkergetnek mind a kettőnket a búsmagyarok.

A tányérnyi ökör- és tehénzemekből a meghatottságtól a könny is kicsordult, de a nagy érzés egybe kovácsolta őket, s végül vigyázzba állva egyökörként énekelték el még az ökrök világinulóját is.

Kortesbeszédében az ökör idézve egyik nagy elődjét arról beszélt, hogy aki nem miellenünk ármánykodik, az valójában velünk van, ám aki ármánykodik, azt fizikailag kell megsemmisíteni, a törvényesség szigorú betartásával, mert csak így építhetjük fel a másállatnélküli társadalmat.

– Hurrá! Hurrá! – hallatszott a választópolgárság egetverő ujjongása. Néhányan úgy mondták, hogy „gurrá”, de ez alig tűnt föl valakinek. – Akasszuk föl őket!

A csorda dülöngélve hazaballagott.

– Elérkezett a nagy nap, a polgármester-választás napja. A polgárság virágfüzérékkel díszítette föl a korhadozó telefonpóznákat, s tömött sorokban vonult az egész csorda is az urnák elé.

Este az ökör kidüllesztett mellel várta az eredményhirdetést, jónéhányan már előre gratuláltak neki a fényes győzelemhez, ölelgették, vállon veregették, a levegőbe dobálták, pezsgőt bontottak a tiszteletére.

A dolog akkor kezdett gyanússá válni, amikor a városháza erkélyén nagy mozgolódás támadt, s neki a kutya sem szólt.

Végül valakit kituszkoltak az erkélyre, nem lehetett jól látni, hogy ki az, csak a bakkecskének, a választási bizottság elnökének a mekegése hallatszott jól kivehetően:

– Mek-mek-mek... ezennel bejelentem nektek, szeretett nemzetem: e meredek terep legveresebbje ezen egyed, keresve sem lehetne lennem e helyen remekebb seregembermestert.

Az ökör, mintha letaglózták volna, földbe gyökerezett lábál hallgatta az eredményhirdetést. Úgy látszik, gondolta lemondóan, nem elég, hogy az egész csorda rám szavazott. Meg kellett volna nyernem a haladó gondolkodású kartársakat is.

Közben a városháza előtt, az Óváros téren összegyűlt hatalmas tömeg örömrivalgása közepette kezdte meg győzelmi beszédét az új polgármester:

– Iá!... Iá!... Iá! – többet alig lehetett hallani az ujjongó kiáltásoktól, csak látni lehetett, hogy a városháza erkélyén ágáló, bojtos farkú valakinek a hosszú fülei diadalmasan ágaskodnak a magasba.

– De hát ez nem is veres, hanem szürke. Teljesen szürke – döbönt meg a hoppon maradt ökör. – No nem baj! Majd a legközelebbi szabad választások alkalmából... Jön még a kutyára, akarom mondani számárra dér.

ÉRTELME

Azt mondják közbeszéddel: a gebét nem illeti meg a hintószekér. Tehát minden megelégedjék az ő hivataljával, és tovább ne nyúljon, ne kíváncsozzék, amint azt az Isten az ő szent és bölcs rendeléséből elrendölte. Azért ha odatolod magadat a fölső pócra, holott ökör volnál, hoppon maradsz. De azt is mutatja ez a fabula, hogy a csalárdok minémű természetűek volnának. Pöffeszkednek baromságukval, az idegenek megdúlta országocskát uralni akarják. Szívökben, ama kis szelencében az ördegnek puskaporát hordozzák. Mihelt az ördeg beléje vetheti az ő taplóját, ottan meggerjed. Nagy vétkökkel rakva az világ, kiváltképpen mostan. A régi, eszes magyarok bezzeg megláták ez világnak otrombaságát, nem toltak magok fölé sem ökört, sem számárat.

A RÁTÓTI KIRÁLYTALÁLKOZÓ

Libuska naphosszat ott tollázkodott a felvégen, a legszélső ház nyugodalmas baromfiudvarán. Tollázkodott, és legfőképpen gágogott szünet nélkül, napkeltétől napnyugtáig, ha esett, ha fújt. Gágogott, ugyanis mindig volt valami halaszthatatlan mondanivalója. Jó kis félreeső hely volt ez különben, szívesen látogattak el hozzá még a település kupaktanácsának olyan befolyásos tagjai is, mint a pocok, aki eszes cincogásával még libuskán is túltett, a pulykakakas, aki rikácsolásával mindenkit letorkolt és a falu bikája, aki... no nem is mondom tovább. Itt aztán, távol a világ zajától meghányták-vetették a lakosság legégetőbb gondjait, hiszen mindig akadt egy csöpp törköly is a demizson aljában.

Történt egyszer, hogy valahonnan a távolból, a szőlőhegy felől hetyke énekszó szűrődött ide, a baromfiudvarba:

*A rátóti legények
Libát loptak szegények...*

- Ez aztán már mindennek a teteje – gágintotta el magát méltatlankodva libuska.
- Ne mérgeledj, babám – kezdte csitítani a falu bikája –, nem veled akarnak ezek izetlenkedni, amikor libalopásról dalolnak.
- Hát persze hogy nem. Betintáztak egy csöppet, aztán jókedvük kerekedett – legyintett a pocok. – Nem kell az ilyesmit mellre szívni.
- Nem maga a liba kifejezés bánt engemet – húzta ki a begyét libuska. – Azt én még elviselem, ha libának néznek. Méltósággal. De ebben a dalban a mi összetartó kollektívánkat gyalázzák. Bennünket rátótiakat. És ez aztán már megengedhetetlen. Sőt, elfogadhatatlan!
- Bizony hogy az! Bizony hogy az! – szólt közbe a pulykakakas is.
- A községimázsra gondoltok? – nézett rájuk le a bika.
- Bizony hogy arra – gágogott libuska.
- Az bizony rút, rút, rút!
- Még a könyveket is a mi csúfságunkra szerkesztik a mostani világban – gondolkodott el fennhangon a pocok, s e megállapítása is nem csekély elmeerőre vallott. – Mert gondolatok csak A rátóti csikótojásra, ahol azt írják, hogy az úritököt tartotta csikótojásnak a mi tekintélyes és kikezdetlen önkormányzati testületünk. Máshol meg azt híresztelik hazugul ármánykodva, hogy nálunk a létrát keresztben szokták átvinni az erdőn. A szemérmetlenek!
- Hát ez tényleg túrhetetlen, ha így van – horkantott egy bődületeset a bika.
- Minthogy a pocok volt közöttük a legesesebb, kilóra is háromszor annyi esze volt, mint a többieknek együttvéve, az ő fejében villant föl a megoldás szikrája:
 - Valami világraszólót kellene kitalálnunk – mondta –, hogy ne kelljen folyton szégyenkeznünk az egész földkerekség előtt a mi rátóti mivoltunk miatt.
 - Rendezzünk gágogó Európa-bajnokságot! – csillant föl libuska szeme. Féllábra állt, ugyanis mindig féllábra szokott állni, amikor nehezen megoldható problémával szembesült, imígyen pattantak ki agyából a legsikerültebb ötletek.
 - Az se rossz – vakarta meg homlokát nagy elismeréssel a pocok –, de én valami világraszólóbbat szeretnék. És színompásabbat.
 - Mit? – néztek rá fürkész tekintettel a többiek.
 - Azt még nem tudom, de dugjuk össze a fejünket, hátha kitalálunk valami falrengetőt. Összedugták.

Töprengtek, töprengtek sokáig, hogy mi is kelthetné föl kellőképpen az ország, sőt hetedhét ország érdeklődését. A községet átszelő ősi makadámúton a tatárdúlás korából visszamaradt műemlék kátyúk? A kiszáradófélben leledző vadgesztenyés a múzeum előtt, melynek aszott lombozatában varjak lenyűgöző regimentje tanyázik károgva? A hihetetlen színekben pompázó kerti törpék a kacsaúsztató körül? A kultúrház előcsarnokában a község jövőbe mutató, töretlen fejlődését szemléltető nagyszerű kiállítás?

Törték a fejüket, csak törték és egyre törték.

Végül a község bikája újfent egy nagyot horkantott, mire megint szóra nyitotta száját a pocok:

– Rendezzünk királytalálkozót! Arra aztán tényleg fölfigyelne a világ. És az aztán biztos, hogy belefojtaná a szót a cudar ármánykodókba.

– Királytalálkozót? – néztek rá meghökkenően. – Mért éppen királytalálkozót? És mért éppen Rátóton? Hiszen Rátót soha nem volt királyság.

– De a Mátyás király egyszer errefelé vadászott ám, azt mondják, Csór környékén – ellenkezett a fortélyos pocok. – Hiszen tudjátok! Csóri csuka, nincsen mája, mert a bíró megette a király elől a máját annak a bizonyos csukának. Ebben a kényes kérdésben a történettudomány álláspontja ugyan nem egyezik a mienkkel, de kialakíthatnánk itt egy legendaképző erőt.

– Csór az messze van innen – vetette ellene a pulykakakas. – És az különben is egy rút falu. Rút, rút, rút...

– Á, nincs is olyan messze! – kezdett nyiladozni libuska értelme. – Tudom már, mit akartok. Ha már egyszer errefelé járt egy király, minden jogunk és okunk megvan arra, hogy egy másikat is idehívjunk. Szerintem ez nagyon kedves gondolat. Jöjjön el mihozzánk az állatok királya... meg az összes! A királykeselyűtől a királytigrisig. De még a királyka is. Királyfácán... királydaru... királyponty. Attól aztán elámul az egész megye! Mit megye! Elámul az egész földkerekség, és Rátóra figyel. Meglátjátok, mindenki rólunk beszél majd.

– Nem pedig szégyenszemre arról a gyalázatos létráról meg a röhejes csikótojáról. – toldotta meg a pocok.

– De hol legyen az ünnepélyes fogadás? – nézett rájuk kérdőleg a pulykakakas.

– Hogyhogy hol? – förmedt rá a falu bikája. – Hát a bikaistállóban. Te talán tudnál mondani erre ennél méltóbb helyszínt községünkben, sőt az egész környéken?

A pocok lázasan gondolkodott, és előre dörzsölte a tenyerét.

– Lesz itt akkora hacacaré, hogy csak no! – kiáltott föl. – A kocsmá előtti téren állami méltóságok fogadják majd a királyokat, üveghintón körbehordozzuk őket a kertek alatt, fanfárok harsogása közepette átadjuk nekik a polgármesteri hivatal aranyozott kulcsait, községünk díszpolgárává avatjuk őket, és ha sikerül megállapodnunk a helikopteres dandárral, légiparádét is rendezünk... léghajókkal... ejtőernyősökkel...

– El van döntve – tett pontot az egetverő javaslat végére a falu bikája. – Királytalálkozót rendezünk, és punktum.

Dűlőre jutottak hát, és ennek örömeire nagyot húztak a lábuknál tartott törkölyös palackból.

– De hogyan fogjuk meghívni a koronás főket? – kezdett aggódalmaskodni újfent libuska, miután keze fejével letörölte szája széléről az örömtörköly maradványait. – Hiszen nem áll rendelkezésünkre a lakcímük. Meg az irányítószámuk.

– Lakcím?! Irányítószám?! Egy király esetében? Minek az?! Föladunk egy apróhirdetést a megyei lapban, hogy gyülekezés az italbolt előtt reggel fél kilenckor, és tódulni fognak ide a királyok, majd meglátjátok – zárta le az ügyet a pocok.

Elérkezett a várva várt, nagy nap. Már pitymallatkor, s nehogy méltatlan külsővel fogadják a koronás főket, vasárnapi ruhába öltözve ott állt glédában az italbolt előtt a pocok, a falu bikája, a libuska, a pulykakakas, és szállingózni kezdett a lakosság is. Nyolc óra előtt öt perccel már egy tút nem lehetett volna leejteni a környező utcákban sem, zsongva rajzott az ujjongásra kész sokadalom. Még a megyei lap újdondásza és fényképésze is föltűnt a forgatagban.

Csak a királyok nem akartak gyülekezni.

– Nem értem a dolgot – hebegte tanácstalanul a pocok. – Hiszen a királyok erénye a pontosság.

A kocsmában a légy piszkos kakukkos óra elkakukkolta a kilencet... a tízet... a tizenegyet... Már a lakosság is egyre türelmetlenebbül toporgott.

– Várjunk még? – kérdezte bizonytalanul a pocok, amikor a templomtoronyban a delet is elharangozták a nándorfehérvári diadal emlékére.

– Várjon tovább a radai rosseb! – kurjantotta el magát a tömegben valaki. – Öltöztessük be királynak ezeket itt, ni! Aztán nyalják ki a seggünket! – mutatott a pocokra, a falu bikájára, a pulykakakasra és libuskára. – Mi meg menjünk a dolgunkra!

És gyorsan beöltöztették őket.

– Nem is mutat rajtunk rosszul ez a palást – simította végig mellén a magára ráncigált lebernyeget szerényen libuska. – Kár, hogy nem látja senki, mert mindenki hazament már.

– Meg ez a korona – toldotta meg a pocok. És megelégedettségét jól leplezve még hozzágondolta:

– Tulajdonképpen magunk is ezt akartuk, nem mást.

Hát így ért véget a rátóti királytalálkozó.

ÉRTELME

Ezt a fabulát szerzőttem a kevélyek és méltatlanul nagyakarók ellen, hogy megmutatná, mint járnak azok, kik kevélyek és nem tudnak senkinek engődni. Ők azt tudják, az a nagy emberség és a megmaradásnak útja, hogy ha nagyakarók és kevélyek lesznek, de senki oly erős és hatalmas nem volt, hogy hatalmasb nem találkozott volna őnála. Az Isten is igen sajnálja a kevélyeket, mint Szent Péter mondja. Erről az Írásból sok példát hozhatnánk, de nem szükség. Gondoljatsza csak: negyven esztendőitől fogva hova löttének el és hova lesznek az nagy embermarók, az igen nagy urak és az egyéb magabírók, mind az országban szerinszerte, mind a városokban. De vigyázzunk csak, mert tudva vagyon, hogy egy ravaszból sok ravasz nevekődik.

A NYULAK LÁZADÁSA

Nyúlországra mint a kifürkészhetetlen végzet, úgy zuhant rá mindig a rémuralom. Váratlanul, sunyin és vérfagyalóan. Azokban a legsanyarúbb években, amikor nemcsak a vadászok, hajtók és más lesbenállók hihetetlen mértékű elszaporodása sújtotta a jámbor nyúl népséget, hanem számos egyéb keserves csapás mellett még az aszály is tizedelte soraikat, kiégték a vetések, kisült a délibábos róna, kezdett az egekig csapni az elégedetlenség, s fölütötte fejét a lázadás szelleme.

A végső elkeseredés szülte dactól űzve összegyülekeztek, és ezrével vonultak ki a mezőre a korábban oly félszeg tapsifülesek. Menetelve városunk felé egyre harciasabbakká váltak. Előbb tőlük merőben szokatlan módon elénekelték a Kossuth-nótát, majd alkalmi versezeteket kezdtek skandálni.

Olyasfélét, mint

Az a kérdés itt, kis butám,

Mért jár vadász a nyúl után!

Meg aztán:

Nyúl és róka egyet akar,

Gyertek közénk nagyon hamar!

És:

Aki nyúl, mind velünk tart!

A hatalmasra duzzadt tömeg hömpölygött, egyre csak hömpölygött városunk felé, s odaérve az Óváros tere azonnal ledöntötték talapatáról Kittenberger Kálmán ott terpeszkedő, irdatlan bronzszobrát, majd szétcincálták a jutasi vadászpuska-raktárat, elkobozták, s diadalmasan ők maguk fújták meg a vadászkürtöket

– Győztünk! Tramtratatam! Győztünk!

A vadászok, hogy ezúttal nem az ő puskaporuk terjengett a levegőben, rémült svábbogarakként iszkoltak el a mindent elsöprő nyúláradat elől, és meglapultak dohos székházuk pincéjében

Nyúlországba, úgy tűnt föl, beköszöntött az epedve várt szabadság.

Az egyenlőség.

A testvériség.

Igenám, de Nyúlországot nemcsak a már említett kifürkészhetetlen végzet sújtotta, hanem balszerencsés geopolitikai helyzete is. Ott tanyázott ugyanis az irdatlanul széles szomszéd bozótosban az oroszlán. Megütötte fülét a rendbontás e szokatlan ricsaja, s egyre mordabb gyanakvással és méltatlankodással figyelte a fejleményeket.

– Méghogy szabadság! Meg aztán egyenlőség! És mindennek a tetejébe még testvériség is! – csóválta egyre mérgesebben bozontos, vörös fejét.

Előbb csak háborogni kezdett megsértett önérzetében:

– Hát ki itt az állatok királya, ha nem én! Csak nem hagyom ezeket a szaros nyulakat ugrálni az én befolyási övezetemben!

Hatalmas mancsával a nyulak közé suhintott, s az irtózatot csapástól a legbátrabb nyúlfiak holtan maradtak a fűben. Ám, minthogy a látszatra mindig is szeretett adni, hogy az érzelmes utókor ne őt tartsa majd az ártatlan tapsifülesek elvetemült hóhérának, megragadta az egyik reszkető, darulábú, szarkaorrú, nyomorult bérvadász grabancát, előráncigálta a pince mélyéből, s imígyen mennydörgött annak behúzott füleibe (az ugyanis fülét-farkát behúzta rémületében):

– Mától kezdve te vagy itt a főnyúl!

– De hát... én... – kezdte dadogva a berezelt bérvadász.

– Kuss! Megértetted, amit mondtam?

– Meg, meg – makogta ebben az ő számára a legmeglepőbb helyzetben a főnyúlá előléptetett bérvadász rémülten, egyszersmind a nyúltársadalom széles rétegeiben máris azt a hitet ébresztve, hogy ő tényleg nem nevezhető vadásznak, hanem jóformán ugyanolyan egyszerű nyuszi, mint a haza többi nyula, hiszen ő is ugyanazon a cicomázatlan nyelven makog.

Közben pedig már kezdte maga köré gyűjteni az előmerészkedő többi puskásokat, akik vérszemet kapva irtózatos vérengzést rendeztek. Bestiálisan lemészárolták akit csak puskavégre kaphattak.

Világra szóló dáridót csaptak a bérvadászok. Paprikásan, vadasan, szalonnával tűzdelve tálaltatták föl társaikkal a kiterített, majd megnyúzott és megfőzött-megsütött nyulakat, aztán tele bendővel, jólesően nyújtóztak el a hűvösben. Jól besöröztek, bepálinkáztak, és hajnalig azt énekelték dülöngélve, hogy „ihaj-csuhaj, sose halunk meg”.

Másnap a megmaradt nyúlnépséget kivezényelték a föllobogózott Óváros térre. Zárt sorokban terelték el őket a vadászok dísztribünje előtt. A tapsifülesek addigra már el is felejtették az előző nap diadalmámorát és keserveit, és a sebtében újjá szervezett gulyadombi tűzoltózenekar pattogó indulóinak kíséretében önfelédelt éljenzésbe kezdtek:

– Él-jena-fő-nyúl! Élje-neka-vadá-szok! – skandálták, és egész Nyúrország harsogott ujjongásuktól.

Így ért véget a nyulak lázadása. És attól fogva közmegegyezéssel szabad választásokat tartottak Nyúrorszáiban, s a tapsifülesek mindig a vadászokra voksoltak.

ÉRTELME

E fabula arra int bennünket, hogy bizony nehéz a békességgel való túrés, ám ha ellenük szegülsz a hatalmasoknak, megdúlnak mindenképpen. De ha már fölhágtál a martra, ne higgyed, hogy immár általszökted a szakadékot is. Ugyan bolondok vagyunk mink gyakorta, mint a verebek. Midőn a puskás elbújik, és egyet meglő közülük, ottan felröpül a többi, és egy keveset kerengvén ismeg odaszállanak az előbbi helyre, ahol amazt meglőtték és ahol halva fekszik. Mindjártást mást lő, annakutána harmadikat, mindaddig, hogy egy sem marad eleven közülök. Tanuld meg: az értelem nincsen ellenére az Úristennek. Orvoknak, kóborlóknak és hazugoknak ne légy társa, sem szolgálója! Álnokságtól, gyávaságtól ki-ki megoltalmazza magát! Bízzál benne erőst, hogy a világ dolgát és a te sorsodat az Úristen végül elrendezi

A VADDISZNÓ

Szomorú, de ezen a lakói jámborságáról ismert környéken hosszú idő után újra föltűnt egy-két vaddisznó. Szét akarták dúlni az évtizedek óta a városra telepedett, változtathatatlan (tespedtnek is nevezhetnénk) nyugalmat, amelyben a bendőpárti polgárok és választott, büszke baloldali és szabadelvű vezetőik leledzettek.

Advent első vasárnapjának hajnalán például egy ravasz, öreg kan rontott be a városba a közeli erdőségekből: Éppen rorátéra harangoztak, és a mit sem sejtő dúvadban, aki régebben már hallott ehhez hasonló, érces harangzúgást, az a csalóka érzés támadt, mintha őt köszöntének, mintha egyenesen az ő tiszteletére szólaltak volna meg ezek a borzongató égi csendülések.

Ez egy elég nagy erdei disznó volt, amolyan magyaros, mondhatnánk akár azt is, hogy nemzeti vaddisznó. A környék erdőségeiből sokan ismerték korábról is, sokat tapasztalt példány, még a főváros környékét is megdúlta hajdanán.

Mintha ebben semmi megmosolyogni való nem lenne, elkezdett grasszálni peckesen a sétáló utcában. Majd a vár feljáróban nézett szét. Aztán se szó, se beszéd, bevette magát a tűztoronyba. Amikor kacskán szökdelt fölfelé a szűk garádcson, úgy tolt maga előtt a pézsmailatot, mint puskacsőben a lőporfüstöt a lóding.

Fújtatva ért föl a kerengőre, és meglátta alant a várost, a sekrestyések és kormányzósági székállók ősi fészket, porladó történelmével, vakablakaival, tágas és bozotos temetőkertjeivel.

Vajon van-e még itt más is ezeken kívül?, tűnődött el ott a magasban az erdei állat. Aztán rángó hátsó lábával vakargatni kezdte viszkető hasaalját. A bolhák riadtan előugráltak eleddig biztonságosnak vélt rejtekhelyükről, és pattogva vetették magukat a tátongó mélységbe.

Az öreg kan megnyugodott.

– Ide nem jöhetnek utánam – gondolta, és egy mély sóhajtás szakadt ki szügyéből. – Szűk ez a feljáró, sok potroh beleszorulhat, eltorlaszolhatja az utat, és különben sincs bennük annyi virtus, ismerem jól a fajtájukat.

Elmélázott, orrán összeráncolta a pikkelyes bőrt, őszülő bajuszszálai alól kivillant a kapitális agyar.

Ekkor meglátta őt lenről az akkori polgármester vagy városi elsőtítkár.

– Ott könyököl, ni, a korláton! – kiáltotta harsányan.

– Bizony, hogy ott, a nemjóját! – bólogatott buzgón az egyik alpolgármester vagy alelsőtítkár, és húséges tekintetét a főnökre emelte. – Megcélozzam neki azt a bűdös seggit?

Az egykori piactéren, a tűztorony aljában ekkorra már ott tülekedtek valamennyien a reménybeli vaddisznóvadászok. Zsinóros, zergetollas kalapjuk alól hunyorogtak fölfelé, és még a tenyerüket is odatartották a szemük fölé, hogy tisztábban lássák a valóságos helyzetet.

– Hé! Gyere le onnan, te nagy vitéz! – kiáltotta oda a milleniumi emlékmű biztonságos fedezékéből az egyik városi elöljáró a kannak!

– Hé! Gyere le onnan, te bitang! – kiáltotta oda erre merészen az egyik báméskodó polgártárs is.

– Hé! Lefelé onnan, te címeres gazember! – bátorodott föl egynehány másik polgártárs is.

De az, ott fönt, most csak az illetlenebbik felét mutatta. Trágyacsimbókos, keshedt hátsó sonkáját.

Arra gondolt búsan, hogy a távolban ott kéklenek a Kab-hegy és a Hajag erdőségei, s hogy a lehullott őszi lomb lassan végérvényesen betakarja a temérdek makkot, még az idegen megszállók fönnhatósága idején szanaszét szórt tölté nyhüvelyt, és nemsokára megjön a zord idő is. Talán az örökké tartó zord idő.

Valójában ez lenne a vége ennek a történetnek Így lenne kerek: hogy közelednek a végső, nagy hidegek, talán a halál örökké tartó, fagyos korszakai, s hogy *zöld erdő harmatját, piros csizmánk nyomát hóval lepi be a tél.*

Hóval lepi be a tél.

Csakhogy közben azért történt még egy s más ott, az egykori piactéren.

Az öreg kan a magasból jól odarondított a vadászok fejére egy hígat.

Több se kellett a vadászoknak.

– Szétlövöm én ennek a valagát mindjárt! – mondta gondterheltségét hetykén palástolva a polgármester vagy elsőtítkár.

– Szétloccsantom én ennek a mocskos koponyáját! – mondotta a helyi lap új főszerkesztője.

– Lőjük szét még a tökeit is! – toldották meg ott lent a többi polgártársak.

S még a kies település egyik alanyi költője is ott követelte a puskásokkal karöltve az öreg kan levadászását, a számos más alkotóművésztől, a városi színtársulat bonvivánjairól és színésznéiről s a muzikusokról nem is beszélve, az *Ó, mely sok hal terem az nagy Balatonban...* kezdetű ének dallamára. Tudniillik végiglapozták e célból a megyei népdalköltészet kincsestárát, és nem találtak egyetlenegy vaddisznóvadászatra ösztökélő verszetet sem, amely odaillő módon festhette volna alá ügyszeretüket.

A fővadász ekkor meghúzta díszszegekkel kivert, régebbi típusú winchestere ravaszát. Aztán mintegy vezényszóra a többiek is:

– Durr!

– Durr!

– Durr!

Vidáman ropogott a levegő a visszhangtól, mintha csak a csatári búcsúban zajlott volna az esemény.

– Lövöldözzetek csak! – gondolta magában bajusza alatt somolyogva az öreg kan. – Úgyis leperegnek rólam ezek a röhejes sörétek.

Röffenet egyet, szája megrándult, a habos sörték mögül elővillant sárgás, repedezett agyara, rücskös orrlikából kibuggyant a vér, lehasalt, és úgy leste onnan föntről, hogy hogyan buzgólkodnak felebarátai vadászszerencséjük csalóka mámorában.

ÉRTELME

Emez legutolsó fabulával megírtam volt e világi dúsoknak és kegyetleneknek hamisságát és kegyetlenségét, hogy nem gondolván sem Istennel, sem annak igazságával, a jámbor ártatlanokat minden ok nélkül megnyomorítják. Dühös nevet költenek az ebnek, csakhogy elirthassák. Vagy ötte meg a hájat, vagy nem, de pálcát keresnek neki. Vagy vétközött a szegény magyari ember, avagy nem. Pauper ubique iacet. Jaj e nagy sok hamisságnak!

TARTALOM

Mi, brémaiak	5
A díszpinty	13
A keszkenős kígyó	17
A ravasz farkas	21
A kaszálópók	25
A ló	29
A barackos kokas	33
A mi piócánk	37
Bözsi, a sajtótehén	41
A sakál temetése	45
A rák, aki vércse	49
Az ökör, aki polgármester akart lenni	53
A rátóti királytalálkozó	57
A nyulak lázadása	63
A vaddisznó	67